

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

CZYHAĆ i CZYHAĆ, a potem CZMYCHAĆ

◆ ◆ ◆
O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

Uwaga, bo te słowa łatwo pomylić i zapisać z błędem ortograficznym! Oba są czasownikami, oba zaczynają się na [cz] i oba mają głoskę [ch] w środku, ale CZYHAMY przez samo h, a CZMYCHAMY przez ch. CZYHAĆ - przez samo h - to bohemizm, czyli zapożyczenie z czeskiego. Czeskie čihat w XVI w. bez zmiany znaczeniowej weszło do polszczyzny, dając czasownik CZYHAĆ, a następnie - wciąż pozostając przy pierwotnym znaczeniu - przeszło do ukraińskiego, przekształcając się w čyhaty. CZMYCHAĆ - przez ch - wędrowało w drugą stronę, a przy tym znacznie później i krócej. CZMYCHAĆ jest bowiem rutenizmem, XIX-wiecznym zapożyczeniem z ukraińskiego albo z białoruskiego. Ukraińskie čmychaty to wyraz dźwiękonaśladowczy oznaczający 'dmuchać, sapać', ale też 'znikać, przepadać, śpieszyć dokądś'. Białoruskie čmychat' oznacza 'szukać węchem, wietrzyć'. Takie znaczenie ma polski czasownik CZMYCHAĆ w gwarach kresowych i wschodnich, ogólnopolskie CZMYCHAĆ natomiast odziedziczyło znaczenie po ukraińskim čmychaty.